

Fynske Årbøger 1972

Fynske Årbøger 1972

UDGIVET AF

HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

ODENSE 1972

Trykt hos Andelsbogtrykkeriet i Odense

ISBN 87 7001 080 3

Indhold

Laust Kristensen: Lokalthistoriske arkiver	7
Hans Henrik Jacobsen: Havnen, som Odense ikke fik	15
Laust Kristensen: Jochum Anchersen – en vestfynsk bonde ..	44
Åge Petersen: En fynsk stereoskopfabrikant	72
Preben Hahn-Thomsen: Den fynske mæccén apoteker	
Sibbernsen	81
Birger Isaksen: Otto C. Fønss og Middelfart	93
Hans Henrik Jacobsen: To identiske dagbøger?	106
Ny lokalhistorisk litteratur	110
Navneregister	119
Foreningsmeddelelser	123

Illustrationen på omslaget er et udsnit af det håndtegnede, farvelagte kort over Odense, sognepræsten ved Vor Frue Kirke, Salomon von Haven lod udføre i 1750'erne i forbindelse med planer om en kanal ved Odense.

Årbogen redigeres af skriftudvalget.
Manuskripter, der ønskes optaget i årbogen,
bedes sendt til adjunkt *Hans Henrik Jacobsen*,
Hyrdinden 5, 5270 Næsby,
til hvem også henvendelser i redaktionelle anliggender
bedes adresseret.

Ny lokalhistorisk litteratur

Åge Petersen: Strib i færgernes og jernbanens tid. Udgivet af Udgiverselskabet i Middelfart 1971.

Det er interessant stof. Middelfarts flittige lokalhistoriker behandler i sin nyeste bog. Vi oplever, hvorledes det gamle landsbysamfund helt ændrede karakter, da færgerne kom til Strib. Den første færgeforbindelse mellem Strib og Fredericia oprettedes i 1651, og indtil Lillebæltsbroen åbnedes, var det sejlads og jernbane, der prægede den lille by. I de mellemliggende næsten 300 år har den ført en stadig kamp med Middelfart, og det var vel først i 1935, storebror gik af med den endelige sejr. I vore dage, hvor der forhandles om bygning af Storebæltsbro, er det manende at læse, hvad man mente og satte på tryk om det tilsvarende problem ved Lillebælt i 1890: „En bro er påtrængende nødvendighed. Den vil spare penge hver eneste dag“. – Der skulle gå 45 år, før broen var en realitet!

En stor dag oprandt i 1872, hvor overfarten fik sin første jernbanefærge, den første af sin art. Storebælt kom først med i 1883. Livet i Strib kom i høj grad til at bære præg af de nye fremskridt. Byen voksede; der tjentes gode penge, og skatteprocenten var lav! Byen trak „turister“ til: Mange havde anskaffet sig det moderne fænomen, der hed en cykel, og turen gik til Strib færgegård, der blev et kendt forlystelsessted. I de første årtier efter århundredskiftet var der myldrende liv i og omkring færgegården og koncertsalen, hvor kendte kunstnere optrådte.

En alvorlig konkurrent til jernbanefærgen kom i 1923, og den hed bilen. Men det blev der taget højde for: Under påberåbelse af et reglement blev det på grund af brandfaren forbudt at overføre biler, der medbragte benzin. De, der ønskede at få bilen færget over, måtte da tømme benzinen af i dunke, før bilen blev skubbet om bord, og efter overfarten måtte den nøjsommelige proces gentages – blot i modsat rækkefølge!

Da broen kom, var Stribs storhedstid som jernbane- og færgeknodepunkt forbi. Efter sidste sejlads kunne søfartschefen, der var til stede, tage afsked med personalet: „Det er med vemod, vi stryger kommandoen, men tiden kræver dette, og vi forlader da denne fart i bevidstheden om, at her fra 1872 til i dag med denne overfart er udført et smukt sømandsmæssigt og trafikalt arbejde“. Når man har læst Åge Petersens bog, er man ikke i tvivl om dette. Emnet berettiger så afgjort til, at der skrives en bog om det.

Før kommunesammenlægningen besluttede sognerådet i Vejlbjby-Strib at lade udgive de 2 sognes historie, og bogen om Strib er det første af de to bind, som Åge Petersen skal udarbejde. Forfatteren har valgt at koncentrere sig om færgerne og jernbanen, og det er som nævnt et interessant område, som der er samlet et værdifuldt stof om. Strib må imidlertid være andet end færger og tog, og der må være

Foreningsmeddelelser 1972

Siden redaktionen af Fynske Årbøger 1971 sluttede, har Historisk Samfund afholdt 4 udflugter og 1 møde:

Søndag den 19. september 1971 afholdt samfundet Historisk Dag på Vestfyn, hvor der i eftermiddagstimerne var mulighed for at bese følgende steder af historisk interesse: stensætningen på Orelunds mark; døbefonten i Ørslev kirke; voldstedet af Gamborg slot; Billesbølle ved Fjlsted, en almindelig bondegård, hvorunder der gemmer sig fundamenter af en 2 meter tyk kampestenmur, rester af hovedgården i det tidligere gods Billesbølle; Balslev kirke og museet i Ronæs gamle præstegård. En række lokalinteresserede mennesker orienterede om de nævnte steders historie. Ca. 50 af samfundets medlemmer deltog.

Søndag den 26. september 1971 var der tur langs den jyske hærvej. Efter et besøg på Engelsholm slot, for hvis historie forstander Sune Andreasen redegjorde, besøgte Nørup kirke. Den medbragte frokost spistes på Randbøldal kro, hvorefter turen gik gennem Frederikshåb, grundlagt 1761 af „kartoffeltyskerne“, og ad hærvejen til Bække kirke, der var under restaurering. Gulvet og alt inventar var fjernet; kun den ydre skal stod tilbage, og de ca. 200 af samfundets medlemmer, der deltog i turen, havde lejlighed til at danne sig et indtryk af, hvordan middelalderens kirker er blevet til.

Den 16. marts 1972 afholdtes generalforsamling på Fyns Forsamlingshus. Såvel denne som det følgende interessante foredrag (museumsinspektør Ole Crumlin Pedersen, Vikingskibshallen i Roskilde: Arkæologi under vandet) overværedes af ca. 150 af samfundets medlemmer.

Generalforsamlingen blev afholdt ifølge lovene; overbibliotekar Holck, Assens, valgtes til dirigent.

Formanden omtalte i sin beretning den forløbne sæsons arrangementer (1 foredrag, 4 udflugter) og bragte en tak til alle, der havde ydet bidrag ved udflugterne. Årets underskud begrundede formanden med de stigende trykkeudgifter og 2 årskontingenter til Sæmmenslutningen af lokalhistoriske foreninger, betalt inden for samme regnskabsår, men anførte, at bestyrelsen ikke havde fundet det nødvendigt at foretage en kontingentforhøjelse.

Før formandens beretning godkendtes enstemmigt, havde et af samfundets medlemmer haft ordet: Han var skuffet over, at årbogen havde ændret udseende; han ønskede fortsat at indbinde 3 årgange sammen og fandt de foretagne ændringer uheldige. – Til dette er at bemærke: Årbogsredaktører fra hele landet har ved et afholdt kursus modtaget råd og vejledning fra fremtrædende tilrettelæggere, og der var blandt alle enighed om, at også historiske årbøger bør følge tidens krav: en bog skal have et spændende ydre og må gerne røbe noget om sit indhold, og det er den linie, Fynske Årbøger og flere andre har fulgt. Intet

skulle være til hinder for, at 3 årbøger fortsat kan indbindes sammen, og der er ikke foretaget større beskæring, end der normalt foretages ved indbinding af ikke beskårne bøger. Bortset fra dette indlæg har skriftudvalget kun modtaget positiv kritik efter ændringen af årbogen.

Endelig bragte formanden en tak til cand. pharm. H. Brandt, Fåborg, der i en lang årrække har været medlem af repræsentantskabet, men nu havde ønsket at udtræde.

Bankfuldmægtig Tang Koch oplæste i kassererens fravær regnskabet, der ligeledes vedtoges enstemmigt.

Til repræsentantskabet nyvalgte redaktør Edv. Andersen, Fåborg, i stedet for cand. pharm. H. Brandt. Genvalgt blev overbibliotekar J. Holck, Assens, museumsinspektør Ove Marcussen, Svendborg, bankdirektør E. Nærø, Odense og overlærer J. Weber, Marstal.

Genvalg fandt ligeledes sted af revisorer (bankbestyrer F. Lindegaard og bankprokurist Åge Sørensen) og revisorsuppleant (bankfuldmægtig Due).

Søndag den 28. maj 1972 afholdt Historisk Samfund Historisk Dag på Sydfyn. De ca. 100, der deltog, havde lejlighed til at bese følgende lokaliteter af historisk interesse: Jordløse kirke og præstegård; Håstrup folkemindesamling; Østrupgård; Kaleko Mølle og oldtidsminder i Pipstornskoven. En række universitetsstuderende under ledelse af afdelingsleder Søren Mørch orienterede om de pågældende lokaliteters historie.

Lørdag den 3. juni 1972 blev der aflagt besøg på Krengerup. Det er en af Fyns smukkeste og mest vedligeholdte herregårde, og ikke mindre end 300 af samfundets medlemmer kunne glæde sig over at blive modtaget af godsets ejer, grev Eggert Knuth og vist rundt i den smukke hovedbygning. For gårdens historie redegjorde forinden museumsdirektør N. Oxenvad.

Der er endnu 2 udflugter på sommerens program: Søndag den 27. august aflægges der besøg i Den fynske Landsby, hvor museumsdirektør Oxenvad fortæller om opførelsen af Tommerup præstegård, og søndag den 16. september aflægges der besøg på Clausholm og enen nord for Århus.

Historisk Samfund takker de mange, der har taget del i de forskellige arrangementer, ikke mindst dem, der har været behjælpelig med tilrettelæggelse og har ydet værdifulde bidrag ved deres historiske orientering.

„*Bidrag til Fyns Stifts præstehistorie*“, der lejlighedsvis har været trykt i Fynske Årbøger med særskilt paginering, afsluttes med denne årgang. De 8 ark, der er trykt siden 1960, omfatter Odense og Odense Herred.

Næsby, juli 1972.

Hans Henrik Jacobsen,
sekretær.

REPRÆSENTANTSKABETS MEDLEMMER

Museumsinspektør Erl. Albrechtsen, Odense
 Redaktør Edv. Andersen, Fåborg
 Lektor Åge Blomberg, Langesø
 Museumsinspektør A. Dencker-Jensen, Vester Skerninge
 Læge Knud Ehlert, Bogense
 Urmager Alf Faxøe, Nyborg
 Gdr. Svend Frederiksen, Åsum
 Malermester Poul Fredholm, Bregninge
 Gårdejer Rasmus Halsted, Glamsbjerg
 Sognepræst O. J. Hansen, Ryslinge
 Overbibliotekar J. Holck, Assens
 Adjunkt H. H. Jacobsen, Næsby
 Sognepræst Laust Kristensen, Ejby
 Cand. jur. fru Johanne Larsen, Skårup
 Konsulent Åge Lauritsen, Ulbølle
 Museumsinspektør Ove Marcussen, Svendborg
 Overbibliotekar Jørgen Meedom, Assens.
 Overlærer Jens Møllerup, Rudkøbing
 Afdelingsleder Søren Mørch, Lindved
 Restauratør J. Due Nielsen, Kerteminde
 Bankdirektør Erik Nærø, Odense
 Landsarkivar C. Lindberg Nielsen, Odense
 Museumsdirektør N. Oxenvad, Odense
 Overlærer J. Weber, Marstal

FORRETNINGSUDVALGET

Konsulent Åge Lauritzen, Ulbølle, formand (ads.: Gl. Station, 5762 Vester Skerninge)
 Museumsdirektør N. Oxenvad, Odense, næstformand
 Bankdirektør Erik Nærø, Odense, kasserer
 Adjunkt H. H. Jacobsen, Næsby, sekretær (ads.: Hyrdinden 5, 5270 Næsby)
 Museumsinspektør Erl. Albrechtsen, Odense
 Lektor Åge Blomberg, Langesø
 Sognepræst Laust Kristensen, Ejby
 Cand. jur., fru Johanne Larsen, Skårup
 Overlærer J. Møllerup, Rudkøbing
 Afdelingsleder Søren Mørch, Lindved
 Landsarkivar C. Lindberg Nielsen, Odense
 Skriftudvalget består af formanden, sekretæren, landsarkivar Lindberg Nielsen og overlærer J. Møllerup.

HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

er opstået 1939 ved sammenslutning af Historisk Samfund for Odense og Assens amter og Svendborg amts historiske samfund.

LOVE FOR HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

§ 1.

Formålet for Historisk Samfund er at vække og nære den historiske interesse og at fremme studiet af den fynske øgruppes historie.

§ 2.

Dette formål søges nået:

1. Ved udgivelse af arbejder vedrørende den fynske øgruppes historie, navnlig et årsskrift, kaldet „Fynske årbøger“.
2. Ved afholdelse af møder, med foredrag fortrinsvis om emner fra landsdelens historie, og ved udflugter til historisk interessante egne og steder.

§ 3.

Medlem kan enhver blive ved skriftlig eller mundtlig henvendelse til et medlem af bestyrelsen (repræsentantskabet eller forretningsudvalget) eller en af tillidsmændene. Årsbidraget er 20 kr., som opkræves ved udsendelsen af årsskriftet. Ændring af årsbidragets størrelse og opkrævningsmåden kan ske efter repræsentantskabets beslutning. Udmeldelse må ske til kassereren inden hvert års 1. januar.

§ 4.

Styrelsen består af repræsentantskabet og forretningsudvalget.

Som medlemmer af *repræsentantskabet* indtræder i første omgang samtlige medlemmer af de to amtssamfunds bestyrelser, i alt 24. Repræsentanterne vælges for 3 år, således at der hvert år afgår en trediedel, de første to gange ifølge lodtrækning. Ved fremtidige valg, der finder sted på årsmødet, skal der tilstræbes en passende fordeling af mandaterne mellem de to amter og mellem land og by. For at muliggøre en hensigtsmæssig repræsentation for de forskellige herreder og byer kan antallet af repræsentanter forøges udover de oprindelige 24.

Repræsentantskabet vælger hvert år, umiddelbart efter årsmødet, af sin midte et *forretningsudvalg*, bestående af formand, næstformand, kasserer og sekretær samt yderligere syv medlemmer. Formanden og næstformanden skal være hjemmehørende i hver sit amt. Af forretningsudvalgets midte sammensættes et skriftudvalg bestående af to medlemmer fra hvert af de to amter.

§ 5.

Årsmødet afholdes i årets første kvartal. Her aflægges beretning om virksomheden, og det reviderede regnskab forelægges, ligesom der foretages valg af repræsentanter og to revisorer.

§ 6.

Årsmødet bekendtgøres forud efter styrelsens skøn. Forslag, der ønskes behandlede, indsendes til formanden inden 1. januar. Lovændringer kan kun vedtages på årsmødet (eller på en ekstraordinær generalforsamling), når $\frac{3}{4}$ af de mødte medlemmer stemmer derfor.

TILBUD

(bestilling sendes til sekretæren, adjunkt H. H. Jacobsen, Hyrdinden 5,
5270 Næsby)

Årbog for <i>Odense og Assens amter</i> 1924–34, 1936–38, i alt	15,00
Enkelte hæfter	2,00
Registerhæfte til årbøgerne 1913–25	1,00
Årbog for Historisk Samfund for <i>Svendborg amt</i> 1918, 1920, 1922, 1924–37, i alt	15,00
Enkelte hæfter	2,00
Årbog for Historisk Samfund for <i>Fyns Stift</i> :	
1939–56 (÷ 1943, 1945), pr. årgang	5,00
1960–63 (÷ 1957, 1958, 1959, 1961), pr. årgang	10,00
1964–66, pr. årgang	15,00
1967 ff, pr. årgang	20,00
Jacob Madsens Visitatsbog, 4 hæfter	4,00
Enkelte hæfter	1,00
Ejnar Pedersen: Friedrich Bagger til Juulskov	3,00
Albert Thomsen: Avnslev-Bovense Sognes Historie	3,00
Løgstrup: Danmarks ældste Præstegaard, Bidrag til Nyborg Bys Historie ..	1,00
Balslev: Fra fynske Præstegaarde	5,00
Jørgen Hæstrup: Våbenmodtagelser på Fyn under besættelsen	3,00
H. H. Jacobsen: Historikeren Vedel Simonsen til Elvedgaard	10,00
Svend Frederiksen: Aasum – træk af sognets historie	15,00
K. J. Jensen: Nyborg under besættelsen, 180 s. ill.	13,80
H. Kirchhoff: Oprøret i Svendborg, august 1943 (særtryk)	3,50
Danmarks Riges Breve, Fyn og Lolland Falster II 1–3, pr. hæfte	1,00
Blatt: Under vor Haand og Segl	0,50
C. A. Christensen: Historiske Oversigter til Danmarks Riges Breve, 1. hæfte	0,50

Ved henvendelse til Stednavneudvalget, Institut for Navneforskning, Rosenborg-gade 15, 1130 København (med angivelse af medlemskab af Historisk Samfund for Fyns Stift):

Svendborg Amts Bebyggelsesnavne (bogladepris 24 kr.)	16,00
Odense Amts Bebyggelsesnavne (bogladepris c. 55 kr.)	39,00
Svendborg Amts naturnavne I, Sunds herred (bogladepris 80 kr.)	51,00

KASSEREGNSKAB FOR ÅRET 1971

INDTÆGTER:	
Kontingenter	20.142,00
<i>Tilskud:</i>	
Ministeriet f. kulturelle Anliggender ..	2.600,00
Forskellige kommuner	205,00
Bogense Kommune	1971/72 200,00
Kerteminde	1971/72 100,00
Middelfart	1971/72 150,00
	<hr/>
	3.255,00
Salg af gamle årbøger	1.075,20
Meromsætningsafgift	1.166,00
Indvundne renter	436,82
Indtægt ved salg af „Bogense Bogen“ ..	210,00
Indtægt ved salg af „Åsum Bogen“ ..	404,00
Indtægt ved salg af „Svendborg Bogen“	216,35
Indtægt ved salg af „Nyborg Bogen“ ..	4.348,70
	<hr/>
	5.179,05
	<hr/>
	31.254,07

UDGIFTER:	
Bogtrykkeri, kliche og duplikering	25.264,16
Foredrags- og forfatterhonorar	2.998,00
Udsendelse, porto, telefon m. v.	3.301,74
Forsikringer	144,00
Generalforsamling og andre møder	67,74

Gaver	50,00
Sammenslutningen af lokalhist. foreninger, kontingent 1970	690,90
Sammenslutningen af lokalhist. foreninger, kontingent 1971	604,26
Underskud ved udflugter	8,00
	<hr/>
	33.128,80

Beholdninger:	pr. 1970	pr. 1971
Kasse	846,28	71,16
Bank	4.730,87	3.631,26
Giro	0,00	0,00
	<hr/>	<hr/>
	5.577,15	3.702,42

UNDERSKUD i 1971	1.874,73
	<hr/>
	31.254,07

Odense, den 10. januar 1972.

Erik Nørø.

Ovenstående regnskab er fundet i overensstemmelse med bøgerne, som vi har revideret. Beholdningerne er forevist os.

Odense, den 27. januar 1972.

F. Lindegaard.

Aage Sørensen.

STORE AAE LYKKE.

LEDE

Jyske Årbøger Lykke

VARE MENDS HAVER

DE.

Münche-Nave

Fynske Årbøger 1972